

कै. नारायण मेघाजी लोखंडे महाराष्ट्र श्रम विज्ञान संस्थेद्वारे चालविण्यात येणारा मास्टर ऑफ लेबर स्टडीज (एम.एल.एस.) या पदव्युत्तर पदवी अभ्यासक्रमाच्या प्रवेश प्रक्रियेत सुधारणा करण्याबाबत.

महाराष्ट्र शासन
उद्योग, उर्जा व कामगार विभाग
शासन निर्णय क्रमांक: एमएलआय-०५१९/प्र.क्र.२३/काम-६
मादाम कामा मार्ग, हुतात्मा राजगुरु चौक,
मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२.
दिनांक :- १६ एप्रिल, २०२१.

- संदर्भ:-** १) शासन निर्णय क्र.एमएलआय-०२/२०१०/प्र.क्र.३/कामगार-१ दि.०१/०६/२०१०.
२) शासन निर्णय शुध्दीपत्रक दि.१०/०६/२०१०.
३) शासन शुध्दीपत्रक क्र.एमएलआय-०६१२/प्र.क्र.१/कामगार-६, दि.१२/०७/२०१२.
४) संचालक, कै. नारायण मेघाजी लोखंडे महाराष्ट्र श्रम विज्ञान संस्था, मुंबई यांचे क्र.मश्रविसं/३८४, दि.१२/०३/२०२१ रोजीचे पत्र.

प्रस्तावना:-

कै. नारायण मेघाजी लोखंडे महाराष्ट्र श्रम विज्ञान संस्था, परळ, मुंबई ही संस्था महाराष्ट्र शासनाच्या कामगार विभागांतर्गत कार्यरत असून, या संस्थेची स्थापना दि. ०७ जुलै, १९४७ रोजी झाली. या संस्थेमध्ये मुंबई विद्यापीठाची मान्यता असलेला मास्टर ऑफ लेबर स्टडीज हा दोन वर्षे कालावधीचा पूर्णवेळ पदव्युत्तर पदवी अभ्यासक्रम चालविला जातो. या अभ्यासक्रमाकरिता ५२+१ अशी प्रवेश क्षमता निश्चित करण्यात आली आहे. ५२ विद्यार्थ्यांची निवड कै. नारायण मेघाजी लोखंडे महाराष्ट्र श्रम विज्ञान संस्था, परळ, मुंबई या संस्थेद्वारे दरवर्षी घेतल्या जाणाऱ्या राज्यस्तरीय प्रवेश परीक्षेद्वारे केली जाते. तसेच + १ (एक) विद्यार्थी, संस्थेद्वारे चालविण्यात येणाऱ्या कामगार संघटना व औद्योगिक संबंध या पदविका अभ्यासक्रमामधून गुणानुक्रमानुसार तसेच मुंबई विद्यापीठाच्या शैक्षणिक अर्हतेच्या अधिन राहून प्रवेश परीक्षेशिवाय थेट प्रवेश शासन शुध्दीपत्रक क्र.एमएलआय-०७०८/प्र.क्र.४४/कामगार-६, दि.२४/०८/२०१८ अन्वये दिला जातो. या संस्थेची प्रादेशिक शाखा नागपूर येथे असून, तेथील राष्ट्रसंत तुकडोजी महाराज नागपूर विद्यापीठाची मान्यता असलेल्या मास्टर ऑफ लेबर स्टडीज या अभ्यासक्रमाची प्रवेश क्षमता ४० इतकी निश्चित करण्यात आली आहे. या अभ्यासक्रमामध्ये शासनाने व विद्यापीठाने वेळोवेळी निर्देशित केल्याप्रमाणे राखीव प्रवर्गासाठी जागा निश्चित केल्या जातात.

या अभ्यासक्रमाच्या प्रवेशाकरिता संदर्भाधीन शासन निर्णयान्वये लेखी परीक्षा, गट चर्चा व वैयक्तिक मुलाखत असे टप्पे करण्यात आले आहेत. शासनाने दि. ०१.०६.२०१० रोजीच्या शासन निर्णयान्वये प्रवेश परीक्षेसाठी लेखी परीक्षेमधील घटकांचा तपशील दिला असून त्यात एका जागेकरीता ४ उमेदवार मुलाखतीकरीता बोलविण्यात यावे, असा निकष दिला आहे. परंतु महाराष्ट्र शासनाद्वारे पदवी व पदव्युत्तर पदवी अभ्यासक्रमासाठी सामाईक प्रवेश परीक्षा (CET) या वस्तुनिष्ठ बहुपर्यायी प्रश्नांच्या (Multiple Choice Objective Question) च्या आधारे घेतल्या जातात. त्यामध्ये गट चर्चा व मुलाखती घेतल्या जात नाहीत. याच धर्तीवर मास्टर ऑफ लेबर स्टडीज (एम.एल.एस.) या अभ्यासक्रमासाठी प्रवेश परीक्षा आधुनिक तंत्रज्ञानाचा वापर करून वस्तुनिष्ठ बहुपर्यायी प्रश्नांच्या (Multiple Choice Objective Question) आधारे ऑनलाईन घेणे आवश्यक आहे. त्यामुळे प्रवेश प्रक्रियेमध्ये अधिक पारदर्शकता आणण्यास मदत होईल.

एम.एल.एस. हा अभ्यासक्रम पूर्ण केलेल्या विद्यार्थ्यांना प्रामुख्याने कामगार कल्याण, औद्योगिक संबंध व मानव संसाधन विकास व्यवस्थापन या व्यवस्थापकीय क्षेत्रामध्ये नोकऱ्यांची संधी उपलब्ध होते. त्यामुळे इतर व्यवस्थापकीय व व्यावसायिक अभ्यासक्रमाकरीता ज्या पध्दतीने प्रवेश प्रक्रिया राबविली जाते, त्याप्रमाणे कै. नारायण मेघाजी लोखंडे महाराष्ट्र श्रम विज्ञान संस्था, मुंबई व प्रादेशिक कामगार संस्था, नागपूर येथील प्रवेश प्रक्रिया सुध्दा राबविण्यात यावी, जेणेकरून प्रवेश प्रक्रिया ही अधिक सुलभ व पारदर्शक असेल ही बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय:-

मास्टर ऑफ लेबर स्टडीज (एम.एल.एस.) अभ्यासक्रमाच्या प्रवेश प्रक्रिये संदर्भात या अगोदर निर्गमित करण्यात आलेला संदर्भाधीन शासन निर्णय व शुध्दीपत्रक याद्वारे अधिक्रमीत करून पुढीलप्रमाणे सुधारीत शासन निर्णय निर्गमित करण्यात येत आहे:-

२. मास्टर ऑफ लेबर स्टडीज (एम.एल.एस.) अभ्यासक्रमासाठी घेण्यात येणाऱ्या प्रवेश प्रक्रियेकरीता संचालक, कै. नारायण मेघाजी लोखंडे महाराष्ट्र श्रम विज्ञान संस्था, मुंबई यांना प्राधिकृत करण्यात येत आहे. कै. नारायण मेघाजी लोखंडे महाराष्ट्र श्रम विज्ञान संस्था, मुंबई व प्रादेशिक कामगार संस्था, नागपूर येथे मास्टर ऑफ लेबर स्टडीज (एम.एल.एस.) अभ्यासक्रमाकरीता दोन्ही ठिकाणी ऑनलाईन पध्दतीने प्रवेश प्रक्रिया राबविण्यात येईल. सदर अभ्यासक्रमासाठी शैक्षणिक पात्रता व प्रवेश प्रक्रियेचे टप्पे खालीलप्रमाणे निश्चित करण्यात येत आहेत:-

मास्टर ऑफ लेबर स्टडीज (एम.एल.एस.) अभ्यासक्रमासाठी आवश्यक शैक्षणिक पात्रता:-

या अभ्यासक्रमासाठी प्रवेश घेणारा उमेदवार हा सांविधानिक विद्यापीठाचा पदवीधर असावा. पदवीच्या अंतिम परीक्षेला बसलेल्या उमेदवारांना प्रवेश परीक्षेकरीता अर्ज करता येईल. तथापि विद्यापीठाच्या नियमानुसार विहित कालावधीत पदवी प्राप्त केल्यासंबंधी प्रमाणपत्र उमेदवाराने सादर करणे आवश्यक राहिल.

टप्पा क्र. १ प्राप्त झालेल्या अर्जाची छाननी करून वैध अर्जाची निवड करणे

कै. नारायण मेघाजी लोखंडे महाराष्ट्र श्रम विज्ञान संस्थेमार्फत एम.एल.एस. अभ्यासक्रमाच्या अनुषंगाने प्रवेश घेण्याकरीता अर्जाचा नमुना विहित करणे, अर्जासोबत आवश्यक अभिलेख, प्रमाणपत्रे, (गुणपत्रके, डोमिसाईल इ. अभिलेख) घेणे, या बाबी संस्था स्तरावर निश्चित करण्यात येतील. अर्जासोबत जोडावयाची आवश्यक ती प्रमाणपत्रे व अभिलेख यांचा उल्लेख अर्जामध्ये असेल. अर्ज प्राप्त झाल्यानंतर त्याची छाननी करण्यात येईल व प्रवेश परीक्षेकरीता पात्र उमेदवारांची सूची संस्थेच्या वेबसाईटवर / सूचना फलकावर लावण्यात येईल. एखाद्या उमेदवाराचा अर्ज या टप्प्यामध्ये अवैध (Invalid) ठरल्यास व त्याबाबतची कारणे सदर उमेदवाराने मागितल्यास देण्यात येतील.

टप्पा क्र. २ लेखी प्रवेश परीक्षा

या प्रवेश परीक्षेकरीता एकूण १५० गुणांची लेखी परीक्षा असेल. सदर लेखी परीक्षा वस्तुनिष्ठ बहुपर्यायी स्वरूपाची राहिल. त्यामध्ये प्रत्येक प्रश्नाला एकूण चार पर्याय दिले जातील. त्यापैकी एक योग्य पर्याय निवडावयाचा आहे. एकूण १५० प्रश्न विचारले जातील. प्रत्येक प्रश्नाला एक गुण असेल. या परीक्षेकरीता एकूण १२० मिनिटांचा कालावधी असेल. या लेखी परीक्षेकरीता नकारात्मक गुणांकन पध्दती वापरली जाणार नाही. लेखी परीक्षेचे माध्यम इंग्रजी असेल. सदर लेखी परीक्षेमध्ये प्रामुख्याने खालील बाबींच्या आधारे प्रश्न विचारले जातील.

१.Logical Reasoning & Data Interpretation	-	३५ प्रश्न
२.Quantitative Aptitude	-	३५ प्रश्न
३. English Language and Usage	-	४० प्रश्न
४. General Knowledge with special reference to Maharashtra and Labour Movement	-	४० प्रश्न
एकूण	-	१५० प्रश्न

टप्पा क्र. ३ अंतिम गुणवत्ता यादी

प्रवेश परीक्षेतील प्राप्त गुणांच्या आधारे अंतिम गुणवत्ता यादी तयार करित असताना एकुण प्रवेश क्षमतेच्या ६०% जागा ह्या मुंबई विद्यापीठाला (Home University) आणि उर्वरीत ४०% जागा या मुंबई विद्यापीठाव्यतिरिक्त अन्य विद्यापीठातील (Other than Home University) पदवी अभ्यासक्रम उत्तीर्ण झालेल्या विद्यार्थ्यांसाठी असतील. शासनाने व विद्यापीठाने आरक्षणाबाबत वेळोवेळी निर्गमित केलेल्या शासन निर्णयांच्या आधारावर राखीव जागा निश्चित केल्या जातील. मुंबई विद्यापीठ व मुंबई व्यतिरिक्त अन्य विद्यापीठांकरिता विभागणी केलेल्या दोन गटांमध्ये स्वतंत्र Cut-Off Points प्रवर्ग निहाय तयार करून निवड झालेल्या उमेदवारांची यादी (Provisional List) सूचना फलकावर / वेबसाईटवर लावण्यात येईल. प्रवेश परीक्षेतील गुणांच्या आधारे निवड सूची व प्रतिका यादी तयार करताना खुल्या प्रवर्गातील उमेदवाराने किमान ४५% गुण आणि राखीव प्रवर्गातील उमेदवाराने किमान ३०% गुण प्राप्त करणे आवश्यक राहिल. निवडसूची ही प्रवेश परीक्षेतील गुणांकानुसार करण्यात येईल. कोणत्याही राखीव प्रवर्गातील उमेदवार उपलब्ध नसल्यास सदर जागा ही उर्वरीत इतर राखीव प्रवर्गातील गुणानुक्रमानुसार उपलब्ध करून देण्यात येतील. (उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग शासन निर्णय क्र.टीइएम-३३९७/१२९२६/१०८६/तां.शि.-१, दि.११/०७/१९९७ मधील तरतूदीनुसार)

जर काही उमेदवारांना प्रवेश परीक्षेत समान गुण प्राप्त झाल्यास त्यांची पुढीलप्रमाणे निवड केली जाईल. १) ज्या उमेदवाराला पदवी परीक्षेत अधिक गुण आहेत त्याचा विचार केला जाईल. २) जर पदवी परीक्षेत समान गुण असतील तर बारावीच्या गुणांचा विचार केला जाईल. ३) जर बारावीला देखील समान गुण असतील तर दहावीच्या गुणांचा विचार केला जाईल. ४) जर दहावीला देखील समान गुण असतील तर ज्या उमेदवाराचे वय जास्त आहे त्याची निवड केली जाईल.

३. निवड झालेल्या (Provisionally) उमेदवाराने विहित मुदतीत शुल्क भरून प्रवेश न घेतल्यास ती जागा रिक्त समजण्यात येईल व प्रतिका यादीमधील गुणानुक्रमानुसार उमेदवाराची निवड करण्यात येईल.

४. प्रवेश परीक्षा ही फक्त गुणानुक्रमांकानुसार घेण्यात येईल व ही प्रवेश परीक्षा ही वस्तुनिष्ठ बहुपर्यायी प्रश्न (Multiple Choice Objective Question) या पध्दतीने ऑनलाईन या प्रणालीद्वारे घेतली जाईल.

५. प्रवेश परीक्षेचे शुल्क व प्रक्रिया ही संस्थेच्या स्तरावर निर्धारित करण्यात येईल. प्रवेश परीक्षेची जाहिरात देणे, अर्ज स्विकारणे, उमेदवारांची यादी प्रसिध्द करणे, अर्ज करणाऱ्या उमेदवाराकडून आवश्यक असणारे शुल्क प्राप्त करून घेणे व त्याचा विनियोग प्रवेश प्रक्रिया आयोजनाकरीता करणे. तसेच प्रवेश परीक्षेचे प्रश्नसंच तयार करणे, परीक्षा ऑनलाईन घेणे, उत्तरपत्रिका तपासणे याकरीता बाहेरील तज्ञ व्यक्ती व संस्थांची मदत घेणे यासाठी येणार खर्च हा प्राप्त शुल्कातून भागविणे इत्यादी सर्व बाबी निश्चित करण्याचे अधिकार संचालकांना असतील.

६. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेत स्थळावर उपलब्ध असून त्याचा संगणक संकेतांक २०२१०४१६१७२८५५३२१० असा आहे. हा आदेश डिजिटल स्वाक्षरीने सांक्षातिक करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

(अरुण व. शिंदे)

कक्ष अधिकारी, महाराष्ट्र शासन

प्रति,

संचालक, कै.नारायण मेघाजी लोखंडे महाराष्ट्र श्रम विज्ञान संस्था, परेल, मुंबई.

प्रत,

१. मा.मंत्री (कामगार) यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई ४०० ०३२.
२. मा.राज्यमंत्री (कामगार) यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई ४०० ०३२.
३. प्रधान सचिव (कामगार) यांचे स्वीय सहायक, उ.ऊ.व कामगार विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
४. महालेखापाल (लेखापरीक्षा / लेखा व अनुज्ञेयता), महाराष्ट्र, मुंबई.
५. अधिदान व लेखा अधिकारी, मुंबई.
६. निवासी लेखा परीक्षा अधिकारी, मुंबई
७. निवड नस्ती (कामगार-६).

SYLLABUS FOR MLS ENTRANCE TEST Total Marks:- 150

1

A) Name of the Subject : Logical Reasoning Data Interpretation

B) Difficulty Level : Graduation Level

C) Questions : 35 Questions for 35 Marks

D) Syllabus for Examination :

1. Complete the Series
2. Find out odd Figure
3. Relationship
4. Puzzles
5. Problems on Age
6. Direction
7. Statement and Assumptions
8. Time Measurement
9. Blood relations
10. Calendar
11. Problems on Clock
12. Venn Diagram
13. Table and Charts
14. Cause and Effect
15. Data Interpretation

2

- A) Name of the Subject : Quantitative Aptitude
- B) Difficulty Level : Graduation Level
- C) Questions : 35 Questions for 35 Marks
- D) Syllabus for Examination :
1. Area
 2. Average
 3. Allegation and Mixture
 4. Decimal Fraction
 5. Ratio & Proportion
 6. Partnership
 7. Simple and Compound Interest
 8. Problems on Age
 9. Percentage
 10. HCF & LCM
 11. Simplification
 12. Profit & Loss
 13. Time & Distance
 14. Time & Work
 15. Problems on Trains

3

- A) Name of the Subject : English Language and Usage
- B) Difficulty Level : Graduation Level
- C) Questions : 40 Questions for 40 Marks
- D) Syllabus for Examination :
1. Use of Article
 2. Synonyms and antonyms
 3. Complete the Statement
 4. Idiom and Phases
 5. One Word Substitution
 6. Preposition
 7. Re-arrangement of Sentence
 8. Spelling Error
 9. Tense
 10. Ordering of Words and Sentence.

4

- A) Name of the Subject : General Knowledge with Special Reference to Maharashtra and Labour Movement
- B) Difficulty Level : Graduation Level
- C) Questions : 40 Questions for 40 Marks
- D) Syllabus for Examination :
1. History
 2. Economy
 3. Geography
 4. Literature, Books and Authors
 5. Social Workers of Maharashtra
 6. Agriculture Sector
 7. Industry, Energy and Labour Sector
 8. Constitution of India
 9. Current Political and Social events
 10. Literature and Sports
 11. Awards
 12. External Affairs
 13. Current Policies and Schemes of Govt.
 14. International Institutions, e.g. ILO, WTO etc.
 15. Labour Movement of World
 16. Labour Movement in India and Maharashtra

.....